

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Confortamini in domino & in potentia Eph. 6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

Iob. 14.

cio damnati, & frigus inestimabile & calorem intolerabilem sustinebūt, beato Iob teste, qui ait. A calore nimio transibunt ad aquas niuium. ¶ Vbi

Iob. 19.

etiam considerandum, quia non solū sanctorum corpora, sed etiam reproborum in iudicio resurrectura monstratur. Vnde per beatum Iob alibi dicitur: Credo quod redemptor meus uiuit, & in nouissimo die de terra resurrecturus sum, & in carne mea uidebo deum. Oculi enim carni sunt, & dentes ex ossibus: igitur cum dicit, Ibi erit stridor dētium, ostendit corpora reproborum, quæ constant ex carne & ossibus, ueraciter esse resurrectura: ut qui in carne & anima peccauerunt, in carne & anima pariter puniantur. Quod autem ait,

Multī em̄ sunt uocati, pauci uero electi. magis timendum est, quam exponendum. Quod enim omnes uocati sumus, nouimus: utrū autem ad electorum sortem pertineamus, adhuc ignoramus. Tāto ergo solliciti esse debemus in bono opere, quanto inexcusabiles nos esse scimus de uocatione, ut nō cum multis reprobis audiamus, Ite maledicti in ignem æternum: sed cum electis audire mereamur, Venite benedicti patris mei, possidete paratū uobis regnum a cōstitutione mundi. Quod

Mat. 25.

ipse prestare dignetur, & cum patre & spū sancto uiuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

Ibid.

DOMINICA XXII. POST PEN
tecosten, ad Ephesos VI.

FRatres, Confortamini in domino & in potentia uirtutis eius, &c. Post specialia præcepta, quibus admonuit Apostolus uiros & mulieres, patres & filios, dominos & seruos, sub-

iunxit ista generalia, nō solū ad Ephesios, quibus
mittebat hanc epistolam, sed ad omnem sexum &
ad omnem conditionem, & dixit: [De cætero,] id
est, deinceps & p̄ter illa q̄ superius diximus. [fra-
tres mei] in fide & dilectione, & q̄ unum patrē de-
um omnipotentē habemus. [cōfortamini in dño,]
in fide illi, & in potētia uirtutis eius.] Nolite cō-
fidere in uestra fortitudine, neq̄ in meritis uestris,
neq̄ in potentia principū huius seculi, sed in dño
& in potentia uirtutis eius confortamini.

Induite uos armaturam dei, ut possitis sta-
re aduersus insidias diaboli.] In hoc nomine qd̄ ē
armatura, comprehenduntur omnia uasa bellica,
lorica uidelicet, galea, scutū, lancea, tela, cætera q̄
instrumēta armorum. Spiritaliter autem quid de-
bemus intelligere per armaturam dei? Dominum
Iesum Christum, cuius protectione defenduntur
omnes electi, & quem induunt, iuxta quod idem Rom. 6.
Apostolus alias dicit: Quotquot in Christo bapti-
zati estis, Christum induistis. Tunc enim induunt
electi Christum, quando uirtutes quæ in Christo
sunt, per adiutorium illius assumunt. Quod ergo
dicit, [Induite uos armaturam dei,] tale est ac si di-
ceret: Induite dominū Iesum Christū, id est, omnes
uirtutes, quas scitis in illo esse, in uobis assumite.
Verbi gratia: Est ille iustus, uerus, patiens, castus,
mansuetus, appellatur agnus & leo & uitulus. In-
duite uos iustitiam, ueritatem, patientiam, charita-
tem, castitatem, mansuetudinem. Estote agnus, id
est, mites: leo, id est, fortes in fide & in bono opere
cōtra diabolum. Estote & uitulus, mortificantes
uosmetipsos cum uitijs & cōcupiscentijs, ut possi-
tis stare aduersus insidias diaboli. Multis enim mo-

dis insiditur nobis diabolus: deniq; insidiatur nobis per malas suggestiones, insidiatur per uitia carnis nostrae & incentiua malorum delectationum, insidiatur per ministros suos, per hereticos uidelicet & falsos fratres atque paganos. Sed cōtra hos omnes debemus nos uiriliter pugnare, ut possimus superare. Poterat aliq; dicere: O Paule apostole, quare praecipis nos omnem armaturam dei induere? Ad hanc ille subiunxit:

Quia non est nobis, inquit, colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in caelestibus.

¶ Carnem & sanguinē appellat isto in loco Apollus, homines qui constāt ex carne & sanguine, a quibus plerunq; suadente diabolo impugnamur & dicitur non est nobis colluctatio, id est pugna aduersus illos solūmodo, sed aduersus demones qui precipantur malis hominibus: & potestates exercendo super illos, regūt illos potius ad malū q̄ ad bonū: ipsiq; appellatur spiritalia, subauditur demonia, nequitiae, id est, maligni qui morantur in hoc aere. Caelum deniq; appellatur aer in scripturis sacris unde & aues caeli dicuntur: quia ut philosophi dixerūt. & doctores etiam nostri opinantur, ita plenus est aer demonibus & malignis spiritibus, sicut radius solis minutissimis puluisculis. Contra hos ergo pugnandum est nobis potius, quam contra homines constantes ex carne & sanguine: quia quicquid mali contra nos homines machinantur, ab illis eis suggeritur. Et si superaerimus illos qui sunt princi-

pes malitiæ, & quorum instinctu uitia carnis nostræ contra nos sæniunt, tunc facile superare poterimus omnes ministros illius. Verbi gratia: Sicut supato principe, exercitus facile fugatur. Quod probari potest ex libro Iudith: quo narrante discimus, quia Holopherne principe militiæ intercepto, multitudo exercituum in fugam uersa, & a Iudæis facillime est supata. Sed quaerendum est, quomodo pugnare possimus contra dæmones qui spiritus sunt, nam omnibus patet, contra spiritum armis materialibus non posse pugnari. Quapropter quia spiritus sunt, & inuisibiles, necesse est ut arma spiritalia assumantur, uirtutes uidelicet supra memorata, & decertemus eo modo, quo legimus Iacob luctatum esse cum angelo, orando, ieiunando, uigilando, cæterisque bonis operibus insistendo: ut sicut ille meruit ab angelo sancto benedici, cum quo luctabatur orando, ita & nos superato diabolo, a domino benedici mereamur. ¶ Ceterum quaeri potest, qui acceperit Apostolus, ut dæmones & malignos spiritus, principes & potestates ac rectores tenebrarum harum appellaret, id est, hominum infidelium, deum ignorantium, & peccatorum: de quorum numero fuerant illi quondam, quibus dicebat: Fuitis aliquando tenebræ, id est, infideles, deum ignorantes, & peccatores. Ad quod dicendum, quod ex libro Danielis illud accepit, ubi legitur, princeps Græcorum & princeps Persarum: ex libro quoque Ezechielis ubi dicitur ad principem Tyri: Tu signaculum similitudinis in paradiso dei fuiti, & cætera quæ ibi dicuntur de hoc, & de principibus aliarum gentium, Aegyptiorum uidelicet, Assyriorum, Idumæorum. Nam per principes il-

Iudith. 13.
& 15.

Gen. 32.

Ephe. 5.

Dan. 10.

Ieze. 28.

li demones intelliguntur, illis gentibus prepositis. Sicut enim unusquisque fidelium habet sibi bonum angelum delegatum ad custodiam sui, ita & pagani habent malos angelos, qui eis principantur permissione dei: & sicut Michael prepositus est genti Iudeorum, de quo dicitur, Et nemo mihi est adiutor, nisi Michael princeps uester, ita habet & gentes in infidelitate manentes, malos principes. ¶ **Dan. 10.** Dicamus & alius: Apostolus repletus gratia dei, cognouit per spiritum sanctum, quia sicut boni reges Israelitarum significabant dominum Iesum Christum, ita & principes qui sunt in ecclesia, uerbi gratia, qualis fuit Dauid, qui interpretatur manu fortis siue desiderabilis, alijque quam plurimi. Et sicut populus Israel significabat populum credentium, qui sunt ueri Israelitae: ita mali reges & principes eum suis gentibus, qui contra populum dei pugnant, ut fuerunt reges Ismaelitarum, Assyriorum & Idumaeorum atque Philistinorum, significabant demones qui principantur paganis & haereticis, qui ecclesiam dei semper impugnant. [Propterea] subauditur, quia colluctatio est uobis aduersus principes & potestates. accipite armaturam dei Illam, de qua supra diximus, id est, omnes uirtutes.

ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Id est, in omnibus prosperis & in aduersis perseuerare firmi in fide bonisque operibus. Diem malum appellat presens tempus, non quod per se malum sit, sed quia multa mala in eo fiunt. Vel etiam diem malum dicit, diem iudicij, in quo omnes mali damnabuntur.

Stare ergo succincti lumbos uestros in ueritate. Lumbos succingimus, cum luxuria refrenamus Stare,

inquit, in fide, id est, in bono opere: & restringite
 lumbos a luxuria, ubi maxime uiget. & hoc in ue-
 ritate facite, non in mendacio, neque per hypocri-
 sin, neque ut laudem hominum capiaris. Vel in ue-
 ritate dicit, quasi pro amore nominis Christi, qui
 est ueritas. [Induti lorica iustitiæ.] Recte iustitia
 loricae comparatur, quia sicut lorica multis circu-
 lis contexitur, ita iustitia multis uirtutibus constat.
 ¶ Aliter: iustitia enim bene loricae potest compara-
 ri, quia sicut lorica pectus munit, uentrem stringit,
 femora protegit, ita iustitia superfluas cogitatio-
 nes quae in pectore uersari solent, repellit, in glui-
 em uentris restringit, luxuriam quoque comprimit.
 [& calceati pedes] subauditur, sint uobis [in praeparatione euangelij pacis. Et est sensus: Sicut ille qui
 calceatos habet pedes, serpentes spernit, spinasque
 & omnem asperitatem uiae pro nihilo ducit, ita &
 uos diabolum serpentem antiquum, spinas quoque,
 id est, punctiones passionum, omnemque asperi-
 tatem huius uiae contemnite, & liberi ad praedica-
 tionem euangelij incedite. Aliter: Per calceamen-
 ta quae ex mortuis animalibus fiunt, debemus in-
 telligere dicta & exempla precedentium patrum.
 Calceatos ergo pedes habemus, quum dictis & ex-
 emplis precedentium patrum muniti, securi ad praedica-
 dum euangelium pacis accedimus. Euange-
 lium autem pacis dicitur, quia ibi continetur pax,
 quam Christus a postolis commendauit, & in apo-
 stolis omnibus fidelibus, uel etiam, quia per obser-
 uantiam euangelij meremur reconciliari deo. [in
 omnibus] subauditur, praелиis & certaminibus.
 fumentes scutum fidei, in quo possitis omnia
 tela nequissimi ignea extinguere.] Quicquid mis

file est & iacitur, telum potest appellari; proprie tamen illud quod in longum protenditur, ut lancea, Nam telon dicunt greci longum unde mustela dicitur mus longus. Sicut ergo icutum se tenentem protegit, & tela repellit, ita fides hominem munit, & a diaboli iaculis & infestationibus defendit; illa tamen, quæ fuerit bonis operibus adornata. Tela autem diaboli ignea, appellat suggestionem pravam, qua nos incendit ad mala opera agenda, quæ extinguitur (id est, superatur) per uirtutem fidei.

Et galeam salutis assumite, Galea in capite ponitur, omnesque corporis sensus munit & protegit, uisum uidelicet in oculis, auditum in auribus, gustum in ore, olfactum in naribus, tactum in toto capite. Quid debemus ergo intelligere per galeam, quæ (ut diximus) omnes sensus corporis protegit? Dñam nostram Iesum Christum, & protectionem illius. Per caput uero, mentem: quia sicut capite reguntur membra, ita mente disponuntur cogitationes. Ponamus ergo galeam in capite, id est, protectionem Christi recondamus in secreto mentis nostræ, habentes in illo fiduciam, non in nobis ipsis: & ipse tuebitur omnes sensus nostros, ne a diabolo hoste anti quo possimus uulnerari [& gladius spiritus, quod est uerbum dei.] subauditur, assumite Gladius spiritus sancti, intelligitur uerbum dei, ut Apostolus ait, id est, doctrina & scientia scripturarum sanctarum, quæ per spiritum sanctum nobis tribuitur. Idcirco autem gladius appellatur, quia sicut gladio fugantur hostes, ita per cognitionem diuinarum scripturarum, quæ per spiritum sanctum nobis tribuitur, possumus fugare omnes insidias & omnia machinamenta diaboli, appetendo illa quæ scriptura sacra docet, & uirtutes

tando quæ prohibet. Et non solum dæmones per eius cognitionem & adiutorium dei possumus superare, sed etiam autoritate illius hæreticos convincere, & errorem illorum, destruere.

[Gratia] id est, fides & remissio peccatorū. [sic in incorruptione,] id est, integritate fidei. [cum omnibus qui diligunt dominum Iesum Christū.] Vel aliter: Gratia, id est, fides, remissio peccatorum, societas æterna, sint cum omnibus sanctis in incorruptione, hoc est, resurrectione generali, ubi omnes electi accipient incorruptionem & immortalitatem in corpore, & incommutabilitatem in anima, fulgentes sicut sol in regno patris sui, cum quo felices in secula seculorum manebunt. Mar. 13.

DOMINICA XXII. POST PENTECOSTEN. Iohannis III.

In illo tempore Erat quidā regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Et reliqua.

Aliquoties contingere solet, ut non nulli a q̄litate mentis, quam habent interius, nomina sortiantur exterius, sicut Simon dictus est Petrus, ob firmitatem fidei, eo quod firmæ petre in hæserit: & filij Zebedæi Boanerges, id est, filij tonitru, sunt uocati, quia de spiritali celo intonituri erant: In princi-

Iohā. 1.

Marc. 3.

Iohā. 1.

pio erat uerbum, & uerbū erat apud deum, & de

QQ